

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ФЕМ ІМЕНІ ОЛЕГА БАЛАЦЬКОГО
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

Проблеми і перспективи розвитку страхування життя в Україні

Освітній рівень “Бакалавр”

Спеціальність 072. «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник роботи:

(підпис)

Похилько С.В.

(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

Кожушко С.В.

(ініціали, прізвище)

Група:

Ф-62/1у

Суми
2020

ЗАВДАННЯ

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота: 42 с.; 5 табл., 11 рис., 41 джерел.

Метою даної роботи є проаналізувати тенденції страхування життя в Україні на сучасному етапі та визначити основні проблеми розвитку цього виду страхування.

Об'єкт дослідження – ринок страхування життя в Україні.

Методи дослідження - синтез даних, застосовувався метод порівняльного аналізу; застосовуються наукові та аналітичні методи, які сприяли вивченню явища фінансового влиття в національну економіку.

Створення сприятливих умов для функціонування ринку страхування життя в Україні є надзвичайно важливим питанням, яке потребує поглибленого наукового вивчення та узгоджених практичних дій з боку держави, страхових органів та суспільства в цілому.

Перший розділ цієї дипломної роботи розкриває суть, значення страхування життя та його основні види.

Другий розділ аналізує ефективність ринку страхування життя в Україні та розкриває характеристики договорів страхування життя.

У третьому розділі розглядаються основні проблеми та пропозиції, спрямовані на покращення ринку страхування життя в Україні.

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ, СТРАХОВИЙ РИНОК, СТРАХОВІ РЕЗЕРВИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКУ СТРАХУВАННЯ, СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 СУТНІСТЬ ТА ВИДИ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	8
1.1 Сутність та необхідність страхування життя	8
1.2 Форми та види страхування життя	13
2 АНАЛІЗ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ.....	17
2.1 Характеристика та порядок укладання договорів страхування життя	17
2.2 Аналіз розвитку ринку страхування життя в Україні.....	20
3 ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ.....	29
3.1 Проблеми та напрямки вдосконалення системи оподаткування страхових операцій.....	29
3.2 Перспективні напрямки розвитку ринку страхування життя в Україні.....	32
ВИСНОВКИ.....	35
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	38

ВСТУП

Страховання життя є стратегічно важливою складовою захисту населення країни. Воно забезпечує довгострокові інвестиції в економіку, вирішує деякі соціальні проблеми суспільства, а також поєднує здатність громадян отримати адекватний страховий захист від існуючих ризиків. Створення сприятливих умов для функціонування ринку страхування життя в Україні є надзвичайно важливим питанням, яке потребує поглибленого наукового вивчення та узгоджених практичних дій з боку держави, страхових органів та суспільства в цілому. З метою забезпечення страхового захисту громадян та їхніх сімей від ризиків смерті, виживання до закінчення договору або досягнення віку договору, хвороби, нещасних випадків та інших подій, страхування життя - надійний захист. Однією з переваг у наданні послуг із страхування життя суспільству загалом є сприяння зменшенню соціальної напруги та напруження бюджетної системи країни. Від глибини вивчення сутності страхування життя, його технічної організації та його правової основи залежить ефективність страхового захисту громадян країни в цілому, оскільки страхування життя саме сприяє вирішенню соціальних проблем захисту населення.

Актуальність обраної теми полягає в тому що страхування є невід'ємною частиною сучасної економічної системи, що забезпечує економічну стабільність та безпеку, розвиток бізнесу, високий рівень життя, здійснення публічної соціальної політики та ефективний захист від багатьох природних, техногенних та інших ризиків. Страховий сектор України, як і вся його економіка, зазнає небачених змін - політичних, правових, економічних, соціальних, технологічних. Важливо розробити стратегію розвитку страхових відносин між учасниками ринку - страхувальниками та страховиками. Перше - досягти надійності та платоспроможності протягом всієї своєї діяльності шляхом розширення страхового сектора та точного визначення страхових ставок. Друге - це довіра страховиків. Страхування життя - необхідний атрибут ринкової економіки. Страхування життя - це вид особистого страхування, який передбачає зобов'язання страховика сплатити за договором страхування на

смерть застрахованої особи протягом періоду дії договору або протягом життя застрахованої особи до закінчення договору, а також у разі нещасного випадку або хвороби. Страхування життя - це надійний інструмент для залучення коштів та переведення ймовірних ризиків у сприятливе становище для страхувальника та, що так само важливо, для всієї його родини. Саме страхування життя в розвинених країнах є важливим інструментом соціального захисту та потужним джерелом інвестицій для національних економік. У розвинених країнах страховий сектор забезпечує ефективний захист соціальних та майнових прав та інтересів громадян від ризиків, сприяє підтримці соціальної стабільності в суспільстві та економічної безпеки держави; це потужний спосіб накопичення коштів для інвестування в економіку.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є ринок страхування життя в Україні.

Предмет дослідження - страхування життя та його основні види.

Мета дослідження - проаналізувати тенденції страхування життя в Україні на сучасному етапі та визначити основні проблеми розвитку цього виду страхування.

Для досягнення цієї мети плануються такі **завдання**:

1. визначити характер страхування життя та його основні види;
2. характер та характеристика укладення договорів страхування;
3. проаналізувати та дати оцінку статистиці ринку страхування життя в Україні;
4. вивчити систему оподаткування страхових операцій та визначити напрями її вдосконалення;
5. визначити нові перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні.

Методи дослідження. У процесі пошуку та реалізації вищезазначених завдань здійснювався синтез даних, застосовувався метод порівняльного аналізу; застосовуються наукові та аналітичні методи, які сприяли вивченню явища фінансового влиття в національну економіку.

Структура роботи. Перший розділ цієї дипломної роботи розкриває суть, значення страхування життя та його основні види. Другий розділ аналізує ефективність ринку страхування життя в Україні та розкриває характеристики

договорів страхування життя. У третьому розділі розглядаються основні проблеми та пропозиції, спрямовані на покращення ринку страхування життя в Україні.

Фактологічною основою роботи є наукові роботи вітчизняних та зарубіжних вчених з питання фінансового включення, аналітичні та статистичні матеріали, що відображають суть явища фінансового включення; законодавчі та нормативно-правові акти.

При написанні дипломної роботи були використані законодавчі акти України, закони України, спеціальна література, а також статистичні показники періодичної літератури.

РОЗДІЛ 1 СУТНІСТЬ ТА ВИДИ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

1.1 Сутність та необхідність страхування життя

Найцінніше для кожної людини - це її власне життя, а також життя та здоров'я рідних та друзів. Під час розвитку та пізнання навколишнього світу людина навчилася контролювати майже все, але є ситуації, коли людина не може нічого змінити. У той же час бувають випадки, коли передбачення буде важливим для людини. Багатогранний світовий досвід свідчить про існування важливого напряму захисту громадян від спалаху раптових, несподіваних, шкідливих і навіть смертельних подій, що є страхуванням життя. Страхування життя може вирішити ряд проблем, пов'язаних із втратою життя, тимчасовою або повною втратою працездатності; досягнення пенсійного віку, хвороби тощо. Переважна більшість громадян не в змозі відшкодувати ці непередбачені витрати. І коли на допомогу приходять страхові компанії, послуги яких передбачають відносно скромну компенсацію у вигляді виплат премій, здійснених за певний проміжок часу, очікування відчутного та швидкого відшкодування витрат. Послуги з страхування життя - це доступний інструмент, який пропонує такі гарантії, а саме: збільшення заощаджень населення, компенсація втрат доходу через втрату здоров'я, смерть члена сім'ї, організація медичної допомоги тощо. З викладеного випливає, що страхування життя синтезує страховий захист від існуючих ризиків та можливість економії грошей [1].

Згадаємо вислови великих авторів: Ю.М. Мельничук бачить у страхуванні життя фактор народного заощадження [2]. Музика О.М. дотримувався думки, що страхування життя – це договір такої сучасної страхової послуги як змішане страхування [3]. Л.А. Приступою було виділено страхування життя як особливий вид господарської діяльності [4]. Науковець Заєрев В.Ю. до страхування життя відносить ті страхові послуги, у яких момент ризику полягає в невизначеності строку людського життя [5]. Р. Юлдашев визначає страхування життя як економічний захист, пов'язаний із загибеллю застрахованого [6]. Професор М. Зубченко В. зазначав: "...існує дуже багато видів страхування життя, але

найпоширенішим є страхування у разі смерті, об'єктом якого є життя, здоров'я і працездатність страхувальників чи застрахованих" [7].

Згідно ст. 6 Закону України "Страхування" від 07.03.1996 р. № 85/96, страхування життя - це вид особистого страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснювати страхові виплати за договором страхування на випадок смерті застрахованої особи, а якщо передбачено договір страхування, у випадку що застрахована особа живе до кінця договору страхування та / або страхувальник досягає віку, визначеного у договорі. Умови договору страхування життя можуть також передбачати обов'язок страховика відшкодувати випадок у разі нещасного випадку, який стався для застрахованої особи або хвороби страхувальника. Якщо настання страхового випадку обумовлює регулярні послідовні виплати страхування життя (страхування життя), необхідно включити до договору страхування ризик смерті застрахованої особи в період між договором страхування та першим внеском страхування життя. В інших випадках передбачення ризику смерті застрахованої особи є обов'язковим протягом усього строку дії договору страхування життя [8]. Застраховати своє життя мають право особи розглянуті на рис. 1.1.

Рисунок 1.1 – Учасники операції страхування життя

Страхувальником може бути дійсна фізична чи юридична особа, застрахована особа з віковим обмеженням або без нього. Страхувальниками неповнолітніх є батьки, родичі, опікуни чи юридичні особи. У разі смерті застрахованої особи

одержувачами страхових сум можуть бути одна чи більше фізичних осіб, юридичних осіб.

Ставки страхування встановлюються у грошових одиницях на 1000 страхових одиниць. Розмір тарифу залежить від статі, віку, професійного ризику та тривалості страхування застрахованої особи. Договори страхування життя можна розділити на дві групи: власні договори страхування життя, якщо страхувальник та застрахований - одна особа; договори страхування відповідальності, якщо страхувальник та застрахований є різними особами (наприклад, батьки страхують своїх дітей). Страхування життя відрізняється певними характеристиками від видів страхування ризику. Значення страхового ризику та страхових випадків змінюється головним чином у договорах страхування життя. Визначення першого ґрунтується на непередбачуваності страхового випадку, що особливо характерно для ризиків страхування життя, таких як ризик смерті чи інвалідності внаслідок нещасного випадку.

Економічне значення страхування життя розкривається через функції, які воно виконує. Основні функції страхування життя в умовах ринкової економіки наведені в таблиці. 1.1.

Таблиця 1.1 - Функції страхування життя

Функції	Зміст функції
Ризикова	здійснюється шляхом передачі страхувальником за певну плату страховій компанії матеріальної відповідальності за наслідки прояву таких страхових ризиків, як смерть застрахованої особи та повна або часткова втрата працездатності
Створення та використання страхових	полягає у формуванні страховиками страхових фондів для їх подальшого перерозподілу на користь осіб, які постраждали внаслідок страхових випадків

резервів	
Превентивна	забезпечує зниження страхового ризику за рахунок обмеження в договорі щодо виплат у випадку самогубства та зі страхових випадків, які відбулися в стані алкогольного і наркотичного сп'яніння. Водночас превентивна функція страхування життя виявляється на етапі укладення договору страхування життя шляхом проведення медичного андерайтингу
Інвестиційна	реалізується шляхом інвестування сформованих страхових резервів в економіку країни
Функція заощадження	проявляє себе в тому, що компанії зі страхування життя здійснюють зберігання та повернення коштів своїх клієнтів. Завдяки цій функції особа за рахунок щорічних посильних внесків може заощадити значну суму коштів, необхідну для реалізації планів у чітко визначений час в майбутньому – пенсія, навчання дитини, придбання будинку і т. д.
Функція створення доходу	відображається у виплаті страхувальникам доходу, отриманого страховиком за результатами його інвестиційної діяльності
Кредитна	полягає у тому, що страхова компанія з коштів сформованих страхових резервів здійснює кредитування страхувальників в межах викупної суми за договором страхування життя, а також іпотечне кредитування
Функція збереження	забезпечує збереження коштів страхувальника, необхідних для внеску страхових премій, шляхом скорочення нераціональних витрат та сприяє довгостроковому фінансовому плануванню

Однак такі фактори, як закінчення терміну дії договору або страхування до повноліття, не визначаються як страхові ризики. Однак страховий випадок вони також не визначають. Для того, щоб це сталося, необхідно завдати шкоди самому предмету страхування. Особливістю страхування життя є те, що воно дозволяє страхувальникам або їхнім сім'ям отримувати фінансову допомогу у вигляді грошової компенсації та не передбачає відшкодування шкоди майну [9].

Існують численні проблеми зі страхуванням життя. Під час його впровадження дуже складно, зокрема, правильно оцінити ризики, прийняті на страхування. Таким чином, таке страхування в принципі пов'язане зі створенням можливого страхового капіталу, який лише приблизно відображає збиток, який може бути заподіяний в результаті страхового випадку.

Ризики, що існують у страхуванні життя, пов'язані з невизначеністю їх тривалості для кожного страхувальника представлено на рис 1.2.

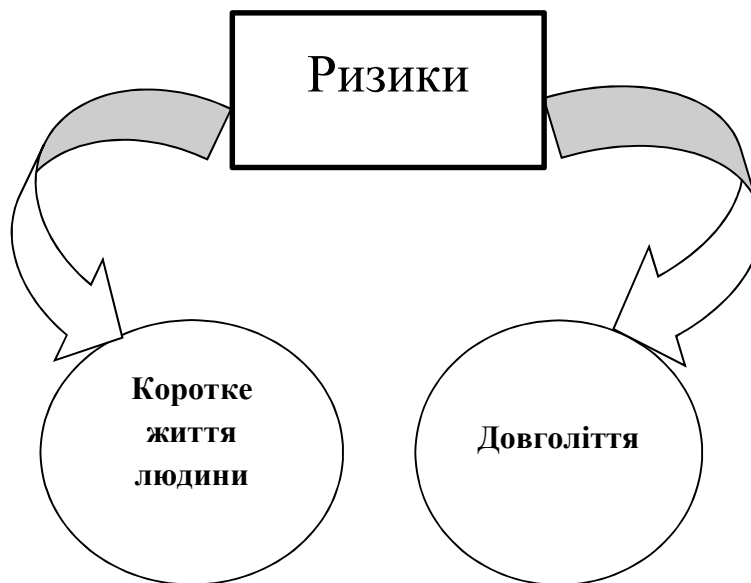

Рисунок 1.2 – Ризики, що існують у страхуванні життя

Страхування життя сприяє передачі майна, створенню коштів на різні цілі (наприклад, вартість спадщини або похорон). Страхування життя допомагає уникнути додаткових витрат на виховання дітей. Але його значення не обмежується цим. Узагальнення страхування життя сприяє зменшенню соціальної напруги та навантаження на соціальний бюджет держави. Довгострокове страхування життя, яке може бути укладено, наприклад, на 5, 10 та 40 років, зобов'язує страховика

накопичувати страхові резерви, досить великі для забезпечення майбутніх платежів, частина з яких тимчасово безкоштовна. може бути використана як джерело інвестицій в економіці, що допомагає стабілізувати фінансове становище держави. Але при великій важливості страхування життя неможливо не врахувати його характеристики, певну складність його поведінки для страховиків. Отже, специфіка страхування життя, а також особистого страхування в цілому, тому представляє труднощі в оцінці ризику, перенесеного від страхування. Ризики, що виникають під час страхування життя, пов'язані з невизначеністю тривалості життя кожного страхувальника. Страховикам важко оцінити збитки, завдані родині страхувальника у разі передчасної смерті. З цієї причини для страхування життя характерна обумовленість у визначенні страхової суми. Звичайно, ця сума не відповідає фактичним збиткам, які можуть настати у разі страхового випадку [10].

1.2 Форми та види страхування життя

Страхування життя поділяється на капітальне та рентове (рис. 1.3)

Світова практика страхування поділяє страхування життя на капітальне та рентове.

- Страхування капіталу, у свою чергу, передбачає можливість укладення договорів страхування з умовою виплати певної суми протягом життя застрахованого за період (подію), визначений у договорі, або у випадку смерті. Страхування капіталу включає створення нового капіталу.
- Змішане страхування життя користується великим попитом у страхувальника, залежно від умов оплати, якщо страхувальник живе до визначеного періоду (віку) або помирає протягом строку дії договору страхування. У разі страхування ануїтету певна договірна частка виплачується страхувальнику у вигляді регулярних виплат і їх загальна сума залежить від тривалості його життя [11].

Рисунок 1.3 – Форми та види страхування життя

Історично основною формою особистого страхування є страхування життя на випадок смерті страхувальника. З часом збільшився спектр видів страхування життя. Основні види страхування життя наведені в рис. 1.2: [12].

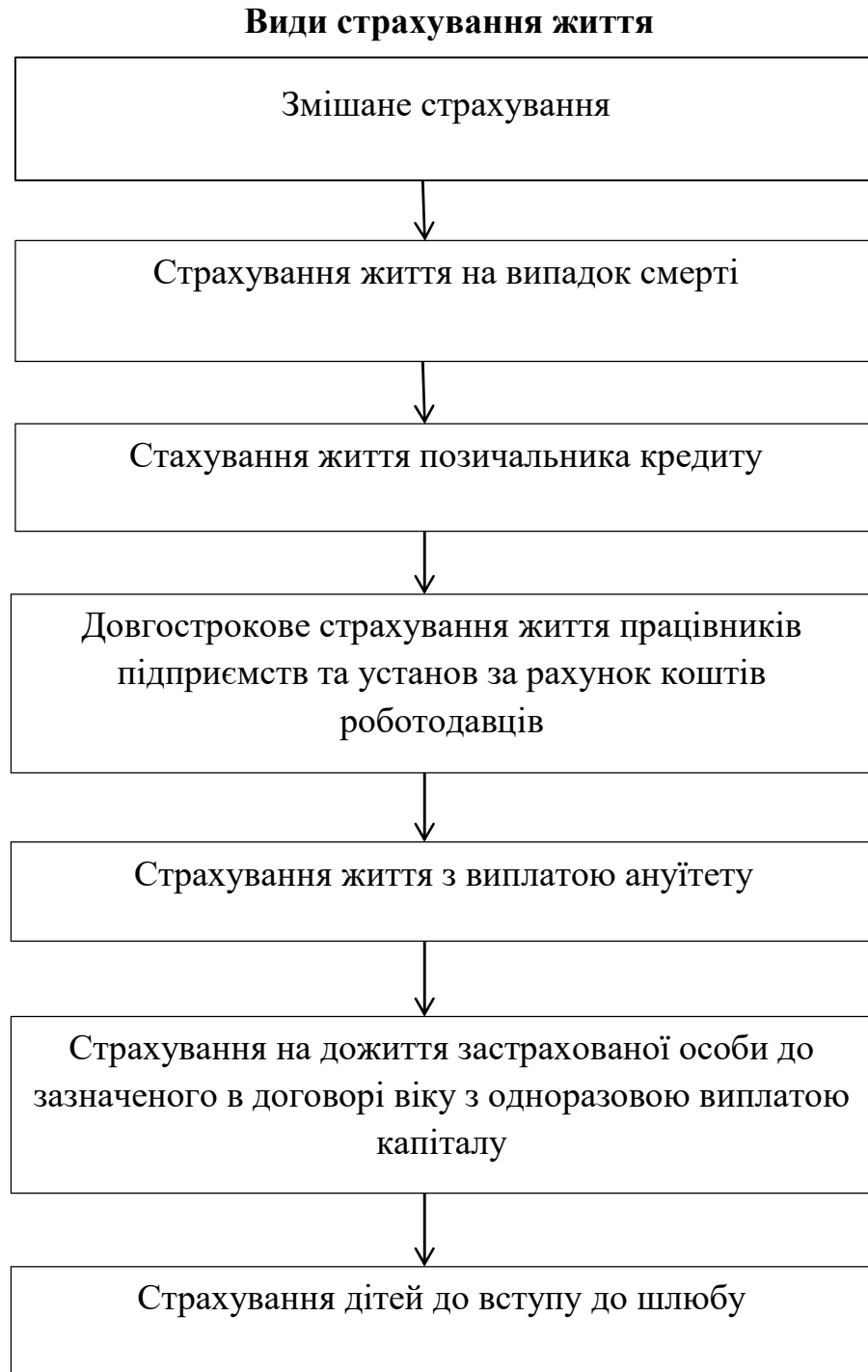

Рисунок 1.4 – Основні види страхування життя

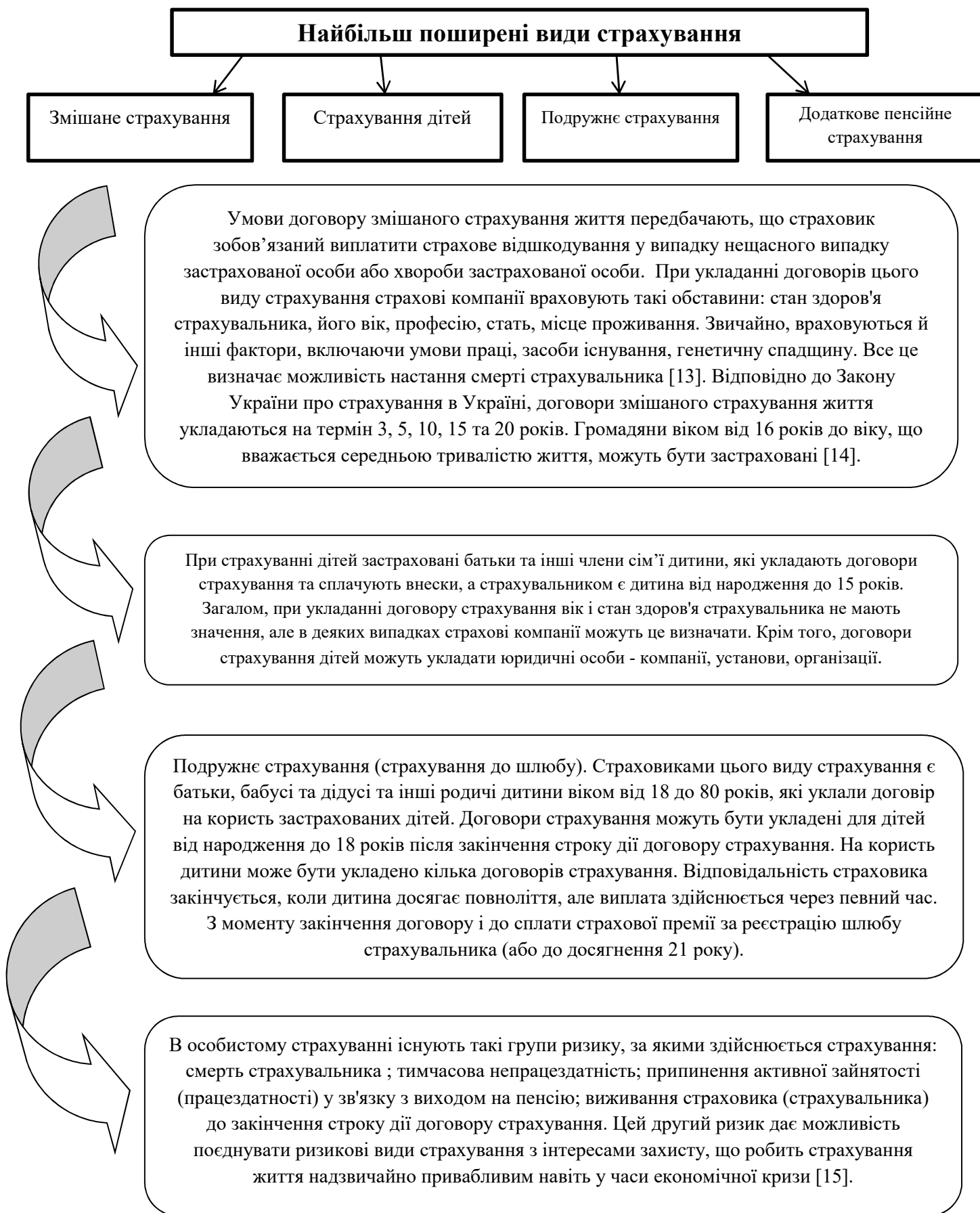

Рисунок 1.5 - Найбільш поширені види страхування

Залежно від кількості осіб, зазначених у договорі, страхування життя поділяється на фізичних осіб (одна особа застрахована договором) та групове (колектив), для якої застрахована група осіб [16]. В рамках індивідуального страхування життя застрахований, як правило, і є страхувальником. Але не завжди. При страхуванні дітей страхувальниками є батьки, а застрахованими є діти. Індивідуальне страхування може бути знято за рахунок страхувальника - застрахованого та юридичної особи (компанія, установа, організація). В рамках групового страхування найчастіше страхувальником є роботодавець, а застрахованим - працівник. Групове страхування надається юридичною особою (роботодавцем). Розмір страхових внесків на підставі договору може бути визначений в середньому для всього колективу або диференційований для певних груп застрахованих осіб з урахуванням віку, професії, умов праці тощо [17]. До найбільш поширених видів страхування відносять змішане, страхування дітей, подружнє страхування, додаткове пенсійне страхування (рис.1.5).

2 АНАЛІЗ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

2.1 Особливості та порядок заключення договорів страхування життя в Україні

Договір страхування життя може бути укладений шляхом складання єдиного документа (договору страхування), підписаного сторонами [18]. У разі, якщо Страхувальник подає письмову заяву у формі, підготовленій Страховиком, яка виражає намір укласти договір страхування, цей договір може бути укладений, видавши Страхувальнику договір з такою інформацією: (таблиця 2.1.).

Таблиця 2.1 – Інформація для договору страхування

№	Подана інформація	Висновок
1	Заявлений страхувальник (далі - заявник) знає правила страхування та подає письмову заяву у двох примірниках за формою, визначеною страховиком, яка виражає намір укласти договір страхування; Подаючи заявку, заявник зобов'язаний надати страховику інформацію про всі обставини, необхідні для оцінки страхового ризику, визначення ймовірності настання страхового випадку та суми належних виплат.	Якщо після укладення договору страхування, але до настання страхового випадку, видно, що страхувальник свідомо надав страховикові неправдиві відомості про такі обставини, страховик має право розірвати договір страхування незабаром з дати, коли він став відомим страховику.
2	Страхувальник сплачує весь одноразовий або постійний страховий внесок у повному обсязі, і ці кошти зараховуються на поточний рахунок страховика;	
3	Страховик виписує договір страхування після отримання та затвердження заяви про укладення договору страхування, заповненої та підписаної заявленою застрахованою особою та страхувальником, якщо вона є різною, та документів, які можуть знадобитися страховику для уточнення варіанта страхування та особливо заявленого стану здоров'я застраховані особи. Договір страхування видається страхувальнику, що підтверджує той факт, що страхувальник відповідає вимогам страховика щодо можливості страхування;	Якщо після настання страхового випадку зрозуміло, що Страхувальник свідомо надав Страховику неправдиві відомості про такі обставини, Страховик має право відмовити у виконанні страхового відшкодування та розірвати договір страхування до запланованої дати;
4	Договір страхування вважається укладеним з певної дати. Договір страхування може бути також укладений у спосіб і форму, що відрізняється від вищезазначеного, за умови дотримання вимог законодавства України, що діють на момент укладення відповідного договору страхування [19].	

Страховик залишає за собою право відмовити Страхувальнику укласти договір страхування у випадку, якщо заявлений Страхувальник страждає від певних захворювань / станів (Рис. 2.1) [20].

- СНІД або позитивний результат на наявність антитіл до ВІЛ;
- алкогольна або наркотична залежність (на момент укладення договору страхування або протягом 2 років утримання);
- злоякісні (операвані) пухлини (IV. з метастазами);
- важкий церебральний параліч (з порушенням розумової діяльності);
- хронічна ниркова недостатність (необхідність проведення гемодіалізу на момент укладення договору страхування);
- розсіяний склероз (важкий і прогресуючий);
- важкі хронічні (генетичні) захворювання крові, анемія;
- хорея (вроджена);
- важка епілепсія з ознаками психічного розладу;
- серйозні хромосомні генетичні захворювання (синдром Дауна);
- Хвороба Паркінсона;
- Хвороба Альцгеймера;
- інші хронічні психічні розлади;

Рисунок 2.1 – Хвороби наявність яких забороняє укладання страхового договору

Невід’ємною частиною договору страхування є такі документи, які готуються у письмовій формі, включаючи електронну пошту, за погодженням із страхувальником (Рис. 2.2).

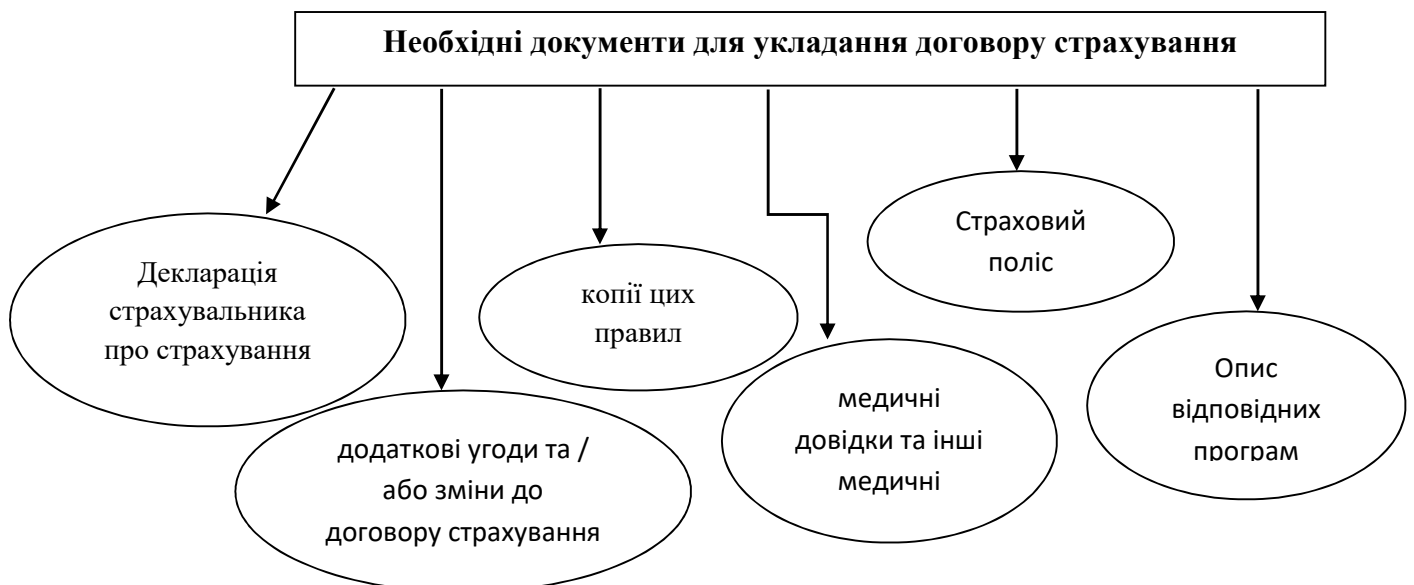

Рисунок 2.2 – Необхідні документи для укладання договору страхування

Договір страхування третіх осіб укладається за згодою цих третіх осіб (у разі страхування неповнолітніх - за згодою їх батьків чи законних опікунів, адміністраторів) [21].

Якщо страхувальник за договором страхування є юридичною особою, для укладення договору страхування страхувальник повинен подати такі документи: (рис.2.3).

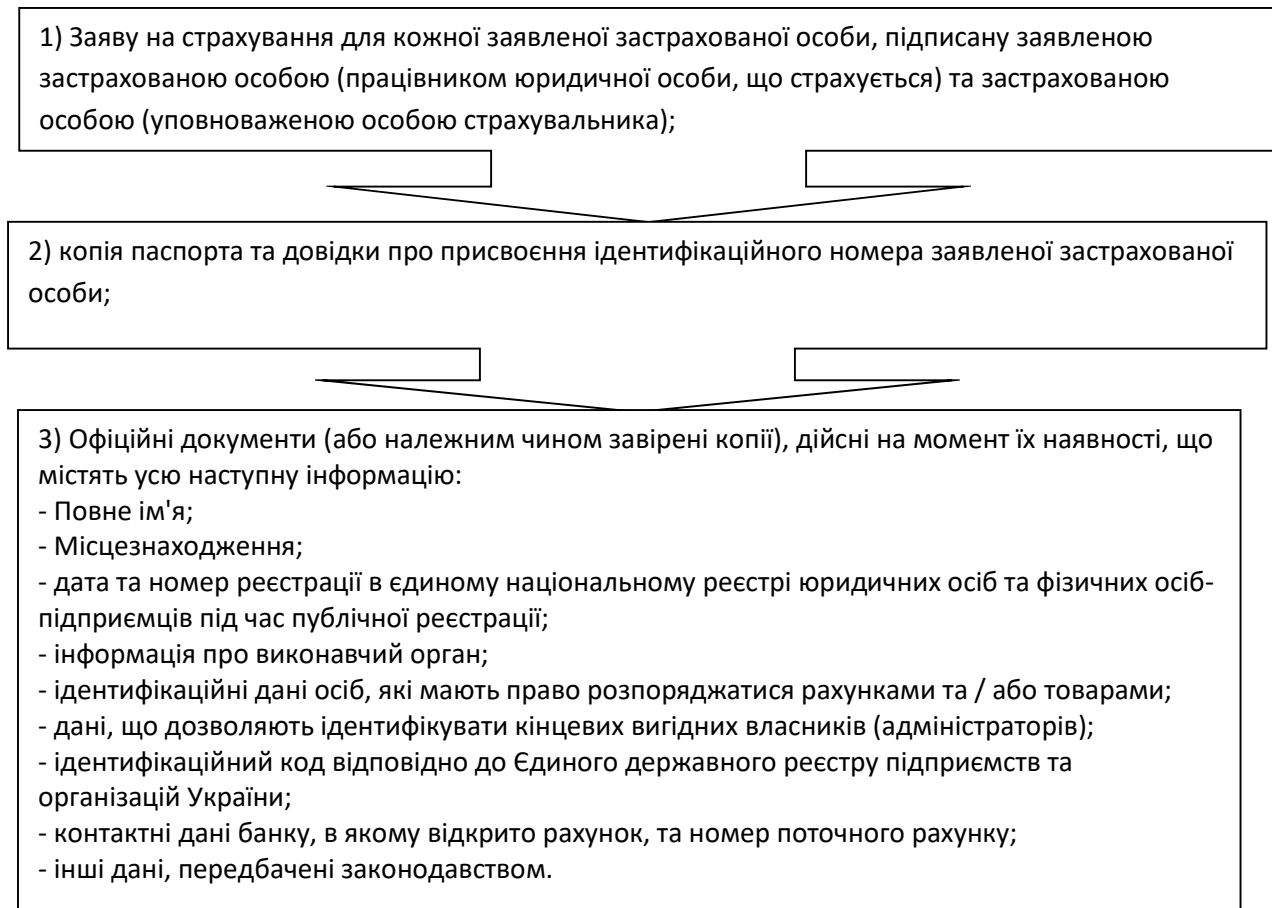

Рисунок 2.3 – Необхідні документи для укладання договору юридичною особою

У разі втрати або непоправної шкоди договору страхування або зміни до договору страхування страхувальник має право вимагати від страховика підтвердження страхування (що може бути підтверджено копією договору страхування або додатком до договору страхування). Страховик має право визначати витрати на дії, про які йдеться [22].

2.2 Аналіз розвитку ринку страхування життя в Україні

В даний час регулювання страхового сектора в Україні характеризується значною динамічністю та розширенням переліку страхових послуг добровільного страхування, підвищенням вимог до створення страхових компаній та їх конкурентоспроможності, подальшою інтеграцією країни до міжнародних структур та необхідність залучення страхового ринку. Ринок страхових послуг все ще займає друге місце за капіталізацією серед інших небанківських фінансових ринків. На кінець 2018 року загальна кількість страхових компаній (СК) становила 281, у тому числі СК (life) - 30 компаній, СК (non-life) - 251 компанія (рис. 2.3). В останні роки кількість страхових компаній продовжує зменшуватися, так що у 2018 році порівняно з 2017 роком кількість компаній зменшилась на 13 страхових компаній, порівняно з 2016 роком, зменшилась на 29 страхових компаній (таблиця 2.2)

Таблиця 2.2 - Мінімальний розмір статутного капіталу

Мінімальний розмір статутного капіталу	
LIFE	NON-LIFE
не менше 10 млн.	1 млн. євро

Однією з головних причин зменшення кількості страхових компаній є затвердження влітку 2018 року Національною комісією з регулювання ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) наказу № 850 "про регулювання обов'язкових критеріїв та стандартів достатності капіталу та платоспроможність, ліквідність, прибутковість, якість активів та ризик операцій страховика". Згідно з документом, протягом двох років страховики повинні скласти додатковий резерв ліквідності та ліквідувати свої портфелі активів низької якості. З 30 червня 2020 р. розмір "подушки безпеки" для ризикових страхових компаній становитиме 30 млн. грн., а для компаній страхування життя - 45 млн. грн. Наприкінці 2018 року компанії довелося сформувати "подушку безпеки" у розмірі 30% від необхідної суми (9 млн.

грн. для ризикових страхових компаній та 13,5 млн. грн. – для лайфових), а станом на 30 червня 2019 р. - вже 60% (18 млн. грн. та 27 млн. грн. відповідно). Великі страхові компанії виконують це завдання, але дрібні, які не дотримуються нових правил, поступово залишають ринок. Крім того, регулятор збільшив вимоги до активів, які можна враховувати при розрахунку коефіцієнтів платоспроможності. Від 20 до 40% страхових резервів (залежно від виду діяльності) мають бути низькоризиковими, такі як ОВДП, облігації міжнародних фінансових організацій, поточні рахунки та депозити в банках з рейтингом не менше АА за національною рейтинговою шкалою. Нові вимоги покликані виключити з ринку страхові компанії з готівкою в кілька тисяч гривень, які мають зобов'язання в десятки чи сотні мільйонів, а страхові виплати здійснюються за рахунок нових клієнтів. Запровадження таких заходів заохочує національні страхові компанії мати ресурси, необхідні для ефективної роботи та повноцінного виконання своїх зобов'язань, а отже, значно підвищить надійність, конкурентоспроможність та привабливість інвестицій зі страхового ринку в Україні. Загальні показники страхового ринку та його динаміка представлені в таблиці 2.3. Основні тенденції страхового ринку в Україні відображають аналіз галузі за основними та найпоширенішими видами страхування, визначаючи серед яких обсяг страхових внесків та страхові платежі. Позитивна тенденція до зростання валових страхових внесків та чистого доходу від страхових внесків у 2018 році порівняно з 2017 роком на 13,7% та 20,8% відповідно.(Рис.2.4).

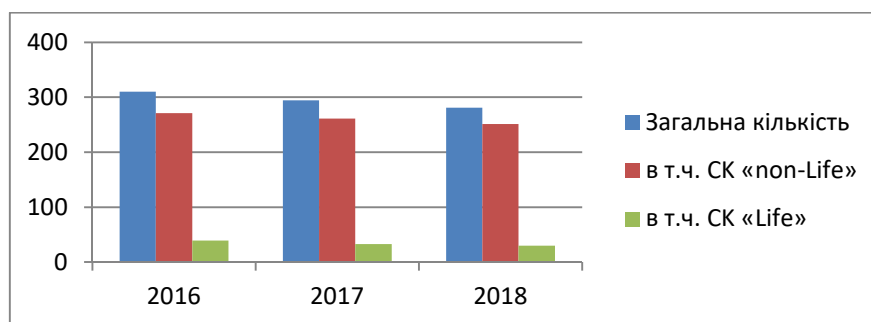

Рисунок 2.4 – Кількість страхових компаній за 2016—2018 роки [23].

Таблиця 2.3 - Основні показники діяльності страхового ринку та його динаміка

Показники	2016	2017	2018	Темпи приросту	
				2017	2018
				%	%
Кількість договорів страхування укладених протягом звітного періоду, тис. од.					
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:	61 272.8	70 658.3	77 495.0	15.3	9.7
• зі страхувальниками-фізичними особами	42 534,6	66 915.3	72 460.2	57.3	8.3
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	118 198,4	114 824.7	123 582,5	-2,9	7.6
Страхова діяльність, млн грн					
Валові страхові премії, у т.ч.:	35 170.3	43 431.8	49 367,5	23,5	13.7
Зі страхування життя	2 756.1	2 913,7	3906,1	5,7	34.1
Валові страхові виплати, у т.ч.:	8 839.5	10 536.8	12 863,4	19.2	22.1
зі страхування життя	418,3	556,3	704,9	33,0	26.7
Рівень валових виплат, %	25.1%	24,3%	26.1%		
Чисті страхові премії	26 463.8	28 494,4	34 424,3	7,7	20,8
Чисті страхові виплати	8 561.0	10 256,8	12 432.6	19.8	21.2
Рівень чистих виплат, %	32.3%	36,0%	36.1%	•	•
Перестраховування, млн. грн					
Сплачено на перестраховування, у т.ч.:	12 668,7	18 333.6	17 940.7	44,7	-2.1
• перестраховикам-резидентам	8 706.4	14 937,4	14943.2	71.6	0.0
• перестраховикам-нерезидентам	3 962.3	3 396,2	2 997.5	-14,3	-11.7
Виплати, компенсовані перестраховиками, у т.ч.:	1 233.2	1 208,2	2 459.0	-2,0	103,5
• перестраховиками-резидентами	278,5	280,0	430,8	0.5	53.9
- перестраховиками-нерезидентами	954.7	928,2	2 028,2	-2,8	118.5
Отримані страхові премії від перестраховальників-нерезидентів	40.1	46.1	48.4	15.0	5.0
Виплати, компенсовані перестраховальникам-нерезидентам	14.2	13.8	44,4	-2,8	221,7
Страхові резерви, млн. грн.					
Обсяг сформованих страхових резервів	20 936.7	22 864.4	26975.6	9,2	18.0
- резерви зі страхування життя	7 828.2	8 389,6	9 335.1	7,2	11.3
- технічні резерви	13 108,5	14 474,8	17 640,5	10,4	21.9
Активи страховиків та статутний капітал, млн. грн					
Загальні активи страховиків (згідно з формою 1 (П(С)БО 2))	56075.6	57 381,0	63 493.3	2,3	10.7
Активи, визначені ст.31 Закону України (Про страхування) для представлення коштів страхових	35 071.9	36 084,6	40 666,5	2,9	12.7
Обсяг сплачених статутних капіталів	12661.6	12 831,3	12 636,6	1,3	-1,5

Збільшення валових страхових внесків відбулося майже за всіма видами страхування (рис.2.5), а саме: - страхування автомобілів (КАСКО, ОТЦПВ, «Зелена карта») (22,3%); - майнове страхування (26,3%);- страхування життя (34,1%);- страхування від ризиків пожеж та стихійних лих (25,0%); - медичне страхування (21,0%); - страхування медичних витрат (55,1%); - страхування від нещасних випадків (34,1%)

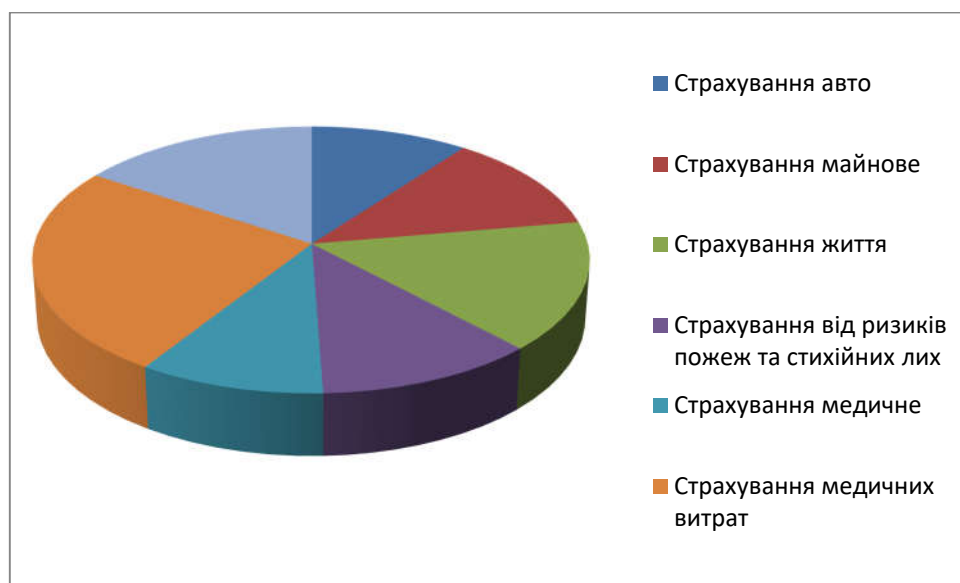

Рисунок 2.5 – Збільшення валових страхових внесків

У той же час зменшилися валові внески на страхування вантажу та багажу (38,1%); страхування фінансових ризиків (8,2%); страхування відповідальності (12,2%). Частка чистих страхових внесків у валових страхових преміях у 2018 році становила 69,7%, або 4,1 процентного пункту. більше, ніж у 2017 році. Обсяг валових страхових виплат порівняно з 2017 роком збільшився на 22,1%, обсяг чистих страхових платежів збільшився на 21,2% [24].

Рівень страхових платежів є показником, який впливає на довіру споживачів до страхових продуктів, пропонованих на ринку. Орієнтиром для цього показника часто є середній рівень пільг для Сполученого Королівства як країни, історично наділеної високорозвиненими ринковими та страховими стандартами. Вихідні операції з перестраховування у 2018 році зменшились на 2,1% через зменшення обсягу перестраховування на страховиків-нерезидентів на 11,7%. У той же час операції з

перестраховання в центрі країни зросли на 0,04% . Основна особливість фінансів страховиків - розподіл страхових резервів у складі залученого капіталу. Необхідність нарощування страхових резервів зумовлена ймовірнісним характером страхових подій та невизначеністю часу події та сумою вимог. Страхові резерви - величина, яка визначає грошову вартість зобов'язань страховика за договорами страхування (перестраховання), обчислена відповідно до законодавчих вимог щодо забезпечення майбутніх страхових виплат на основі виду страхування. На кінець 2018 року страхові резерви зросли на 18,0% порівняно з аналогічною датою 2017 року, тоді як резерви страхування життя збільшились на 11,3%, технічні резерви - на 21,9%. У 2018 році страховий ринок України поступово розвивається в структурі іноземного капіталу: європейський капітал поступово замінюється іноземним капіталом. Так, міжнародна група компаній АХА, представлена в Україні АХА Страхування та АХА Страхування життя, оголосила, що покидає український ринок, продаючи українські компанії канадському фінансовому холдингу Fairfax Financial Holding Limited. Це друга інвестиція канадської холдингової компанії в українське страхування. Раніше Fairfax вже придбав австрійську страхову компанію QBE Ukraine. Так, частка північноамериканського капіталу на страховому ринку України у 2018 році зросла майже до 10%. Порівняно з тією ж датою 2017 року такі показники, як загальні активи страховиків, зросли на 10,7%, включаючи активи, визначені законодавством для покриття страхових резервів, - на 12,7%. Ефективне управління активами повинно забезпечити страховій компанії фінансову надійність, можливість виконувати свої страхові зобов'язання у разі недостатнього страхового резерву, отримувати інвестиційні доходи та мобілізувати ресурси для збільшення власного капіталу [25].

Таблиця 2.4 - Концентрація страхового ринку за 2018 рік

Перші (Тор)	страхування «Life»		страхування «non-Life»		
	Надходження премій (млн грн)	Частка на ринку %	Надходження премій (млн грн)	Частка на ринку %	Кількість СК, які більше 50% страхових премій отримали від перестраховальників
Тор 3	2 122.1	54.3	6834.4	15.0	3
Тор 10	3 783.9	96,9	180222	39.6	4
Тор 20	3 904.8	98	28 119,4	61.9	8
Тор 50	x	x	40 205,5	88,4	10
Тор 100	x	x	44 497,5	97.9	15
Тор 150	x	x	45 310.6	99.7	18
Всього по ринку	3906.1	100.0	45461.4	100,0	26

Концентрація страхового ринку на валовому доході від страхового внеску на 31.12.2018 р. Представлена в таблиці 2.4. Таким чином, незважаючи на велику кількість компаній, фактично на страховому ринку, основні валові страхові внески - 97,9% - накопичують 100 СК "non-life" (39,8% всіх страхових компаній (non-life)) та 96,9% - 10 страхових компаній (life) (33, 3% від усіх страхових компаній (life)). Аналіз основних показників діяльності українських страхових компаній за період 2016-2018 років свідчить про посилення тенденції збільшення обсягів національного страхового ринку. Серед позитивних факторів - стабільне зростання страхових резервів та активів, що є необхідною умовою стабільного функціонування та розвитку страхового ринку. Незважаючи на досить високі темпи зростання кількісних показників, інституційні та функціональні характеристики українського страхового ринку, як правило, не відповідають тенденціям світових страхових ринків та реальним потребам національної економіки. що спричиняє значну затримку глобального процесу світової фінансової системи [26]. Перспективи розвитку страхового сектору потребують докорінних змін у системі підготовки та підбору персоналу для гравців на страховому ринку.

Основними проблемами, які негативно впливають на розвиток страхового ринку в Україні, є: (рис.2.6).

Рисунок 2.6 – Проблеми, що впливають на розвиток страхового ринку в Україні

За словами експертів, у 2019-20 році очікуються наступні зміни у функціонуванні страхового ринку України:

1. Перерозподіл страхового ринку. Кількість страхових компаній зменшиться, незважаючи на конкуренцію та нові нормативні вимоги. При цьому темпи зростання основних показників діяльності страховиків будуть підтримуватися. Хоча в цьому сенсі це дуже залежить від регулятора - від його подальших дій, зокрема до «очищення» ринку від недобросовісних страховиків, які не

виконують або не в змозі виконати свої зобов'язання за договорами. Процес прибирання ринку пройде набагато швидше, якщо буде прийнятий закон про "розкол" та передачу функцій регулятора Національного банку, як це передбачено протоколом співпраці між Україною та Міжнародним валютним фондом.

2. Зростання попиту на медичне страхування. Якщо щорічне збільшення медичного страхування за останні 5 років становило близько 15%, то в 2019-20 році воно повинно зрости до 35%. Збільшення відбудеться з кількох причин:
 - подорожчання ліків та послуг у клініках;
 - національні компанії все більше впроваджують соціальні програми для залучення та утримання персоналу;
 - реформа охорони здоров'я, яка дозволить медичному страхуванню стати на практиці єдиним ефективним засобом отримання якісної медичної допомоги.
3. Глобалізація страхового ринку. Процеси формування глобального середовища безпосередньо впливають на розвиток, комп'ютеризацію та функціонування національних страхових ринків, у тому числі на страховому ринку України. Країна, яка не враховує глобальних аспектів розвитку страхових ризиків, значно відстає від лідерів світового страхового ринку і не зможе претендувати на взаємовигідне партнерство всередині міжнародної спільноти. Глобалізація страхового ринку спостерігається в останні роки і повинна тривати. Страховики TOP20 займають 80% всього українського страхового ринку. Щороку малий бізнес виходить з ринку, і їх портфелі негайно «поглинаються» лідерами ринку. Це ще більше прискорює процес концентрації ринку з боку кращих страховиків.

Таким чином, у процесі фінансової глобалізації економічне зростання країни неможливе без створення страхової системи, яка ефективно працює. Вирішення багатьох проблем, що стоять перед економікою України - забезпечення економічного зростання, підвищення привабливості інвестицій,

конкурентоспроможність тощо - також залежить від ефективності страхової системи. Дослідження показують, що страховий ринок України, який формується, поступово адаптується до вимог європейського та світового ринків. Для поліпшення ситуації необхідно активніше впроваджувати досвід іноземного страхування та модифікувати власні моделі страхового ринку, зокрема: удосконалювати державний регуляторний механізм страхових компаній.; адаптувати страхове законодавство до світових стандартів; представити новітні страхові технології та новітні стандарти якості обслуговування в цій галузі [27-28].

3 ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

3.1 Проблеми та напрямки вдосконалення системи оподаткування страхових операцій

Страховий ринок як частина фінансового сектора підлягає державному регулюванню та контролю. Одним із напрямів державного регулювання страхових компаній є податок. Податкове регулювання страхового ринку - це цілеспрямований державний захід, з одного боку, для підтримки та стимулювання розвитку страхового ринку, а з іншого - для відшкодування та пом'якшення небажаних негативних наслідків діяльності гравці страхового ринку [29]. За час існування страхового ринку в Україні особливості оподаткування страхових операцій постійно змінювалися. З 1997 року для страхових компаній було запроваджено спеціальний податковий режим, який характеризується одночасним застосуванням двох податків: альтернативи оподаткуванню премій у розмірі 3% та звичайного податку - для оподаткування прибутку нестрахова діяльність. Альтернативний податок був запроваджений з метою гарантування прозорості оподаткування страхових компаній та підвищення його податкової ефективності на цій основі, оскільки через специфіку економічного циклу страхування встановлено порядок визначення доходу страхові операції вважаються технічно складними та неоднозначними. Однак порівняння динаміки податків, сплачених страховиками, та динаміки премій показує, що цього не досягнуто, темпи зростання податків значно нижчі за темпи зростання премій. [30]. Така система оподаткування, створена для страхової діяльності, що підлягає оподаткуванню, - це не прибуток, а оподатковуваний дохід страховика у вигляді премій, отриманих (нарахованих) протягом звітного періоду. Ставка податку становила 3% об'єкта оподаткування для загальних договорів страхування та 0% для довгострокових договорів страхування життя. Фінансова діяльність страховиків, не пов'язана зі страховими операціями, як правило, оподатковувалася. Основними недоліками такої податкової системи є, насамперед, те, що єдиний податок поєднує в собі елементи зовсім іншого характеру від економічних податків: прямий податок на прибуток та непрямий податок на премії; з іншого боку, ця специфіка страхового

оподаткування стала одним із факторів поширення операцій на вітчизняному страховому ринку, пов'язаних з "оптимізацією" за допомогою страхових компаній в частині Податкове оподаткування бізнесу [31]. Для того, щоб страховики не вдавалися до ухилення від сплати податків, у 2015 році була розглянута можливість переведення страховиків до загальної податкової системи, що призвело до подвійного оподаткування страховиків. Відповідно до змін, прийнятих до Податкового кодексу від 1 січня 2015 року, Україна запровадила змішану систему оподаткування страхових компаній, а саме 3% податку на прибуток у вигляді премій та податку на прибуток в загальному. Безперечною перевагою старої системи була її прозорість: 3% отриманих бонусів. А для контролюючих органів - розрахунок простий. Мінусом було те, що навіть якби бізнес не приносив прибуток, страхова компанія все одно платила б податки, що призведе до нерівного становища з іншими фінансовими посередниками.

Недоліком податкового законодавства у частині оподаткування страховиків податком на прибуток та податком на дохід є те, що база оподаткування податком на прибуток включає суму страхових платежів, з яких вже було сплачено податок на дохід, тобто частково страхові платежі оподатковуються двічі. Розглянемо більш детально зазначене твердження на прикладі:

Страхова компанія «Ореан» отримала за договорами страхування 2 млн грн страхових платежів, які обкладаються податком на дохід за ставкою 3 %. Доходи від інших видів діяльності (інших ніж страхування) 600 тис. грн. Загальні витрати страховика від усіх видів діяльності 500 тис. грн, з яких 400 тис. грн – це витрати від страхової діяльності. Необхідно розрахувати суму податку на прибуток та податку на дохід страховика, якщо страхові платежі не перестраховувались. За даними прикладу, сума податку на дохід буде становити 60 000 грн ($2\,000\,000 \cdot 0,03$), а сума податку на прибуток буде становити: $(2\,000\,000 + 600\,000 - 400\,000 - 100\,000 - 60\,000) \cdot 0,18 = 367\,200$ грн. Загальна сума податків, що буде сплачена страховиком, становитиме 427 200 грн. При цьому сума страхових платежів у розмірі 1540 000 грн ($2\,000\,000 - 400\,000 - 60\,000$) була оподаткована двічі: перший раз податком на дохід за ставкою 3 %, а другий раз податком на прибуток за ставкою 18 %. На мою

думку, оподаткування тих же самих сум двічі, в умовах коли Україна є державою з ринковою економікою та яка прагне до інтеграції в Європейську Спільноту, є неприпустимим [32].

Що стосується прийнятої податкової системи, то вона здатна фактично знищити страховий бізнес України [33]. Це пов'язано з тим, що:

- 1) навантаження на фонд оплати праці не зменшиться (оскільки в умовах кризи страхові компанії не зможуть виконати умови застосування коефіцієнта зменшення), а податкове навантаження страховика збільшиться до 30%;
- 2) немає встановленого списку витрат, який враховується при визначенні фінансового результату страховика до оподаткування, тому не зрозуміло, які витрати слід відняти з іншого доходу при розрахунку бази оподаткування. Також не визначено, які страхові резерви можна враховувати для визначення прибутку до оподаткування, що, у свою чергу, може суттєво вплинути на збільшення бази оподаткування та згодом збільшити податок на прибуток.

Зрозуміло, що уряд сподівається зібрати більше податків завдяки цим нововведенням, але врешті-решт ефект може бути зовсім протилежним [34]. Це призведе до погіршення фінансового становища страхових компаній, оскільки компанії зобов'язані сплачувати податки незалежно від їх фінансових показників, акціонери повинні щорічно сплачувати свої вимоги платоспроможності, якість страхових послуг погіршується та вплив іноземного капіталу з України. Якщо уряд дійсно хоче реформувати оподаткування страхових компаній, необхідно перевести страхові компанії до загальної системи оподаткування, щоб врятувати страховий ринок України від занепаду. Це означає збір податку безпосередньо на прибуток страхових компаній. Така система не лише запровадить єдиний підхід до оподаткування прибутку страховиків та інших суб'єктів, а й забезпечить ліквідацію фінансових систем із залученням страхових компаній. Це сприятиме очищенню внутрішнього ринку "псевдостраховання", розвитку класичного страхового ринку в Україні, і це буде відповідати міжнародній практиці [35].

Отже, страховий ринок є перспективним сектором фінансового ринку України, розвиток якого потребує стимулювання держави. Однак проведені в країні реформи лише призводять до її занепаду. Тому разом з використанням закордонного досвіду потрібно розробляти адаптаційні реформи [36].

3.2 Перспективні напрямки розвитку ринку страхування життя в Україні

В усіх ринкових економіках страхування життя є універсальним інструментом для вирішення багатьох соціальних проблем та задоволення потреб людей шляхом надання тривалих гарантій захисту їхніх економічних інтересів, пов'язаних із різною економічною діяльністю, зберігаючи певну рівень добробуту та здоров'я. Процеси інтеграції ринків національної економіки вимагають вивчення національного страхового ринку та розробки засобів для ефективного використання світового досвіду страхування життя для подальшого розвитку цього. послуга в Україні, яка гарантуватиме всебічні економічні реформи, стабільний розвиток національної економіки та подальшу її інтеграцію у світову економіку. Наприклад, у Німеччині страхування життя традиційно є найпопулярнішим інструментом серед людей похилого віку. Державне пенсійне страхування, запроваджене в 1889 році і постійно вдосконалювалося до недавнього часу, пропонує громадянам дуже високий рівень соціального забезпечення. Україна також поступово відмовляється від недоступних соціальних гарантій та неефективної та економічно обтяжливої системи соціального забезпечення, успадкованої від радянських часів. У нашій країні, однак, страхування життя є лише на початку розвитку і, на жаль, на національному ринку страхових послуг найменша частка (0,5%), тоді як у країнах із Західної Європи цей показник сягає 40%. Частка страхування життя в загальній премії також мінімальна. Якщо у світі майже 3/5 загальної суми зібраних премій припадає на страхування життя, в Україні - лише 1/30. Однак ця тенденція також є позитивною, тому обсяг ринку страхування життя збільшився з 2004 року. Статистика страхових компаній в Україні щодо преміального доходу показує, що зростання страхових компаній зростає з кожним роком, а це означає, що страхування життя все ще користується попитом у населення, можливо, не швидко, але Україна поступово розвивається в

цій галузі. В Україні таким чином можна досягти таких же успіхів у галузі страхування життя, як і за кордоном. Для цього необхідно враховувати низку негативних факторів, які мають вирішуватись як страхові компанії, так і уряд загалом.

Серед негативних факторів, що гальмують розвиток страхового ринку, можна виділити наступні:

- недосконалий захист прав споживачів страхових послуг;
- недостатньо розвинене довгострокове страхування життя, приватне провидіння та відсутність правового регулювання страховиками у сфері загальнообов'язкового медичного страхування;
- відсутність надійних фінансових інструментів для інвестицій;
- велика кількість малих страхових компаній з капіталізації, а також слабкий розвиток національного ринку перестрахування;
- використання страхового ринку компаніями для оптимізації оподаткування та відтоку коштів за кордон;
- недостатній рівень персоналу та наукової підтримки на страховому ринку;
- низький рівень культури страхування населення.

Західні експерти позитивно оцінюють перспективи розвитку національного страхового ринку, вважаючи, що український ринок страхування життя є одним із найпривабливіших у Європі, оскільки він має великий потенціал розвитку. На думку експертів, страхування життя може продовжувати розвиватися, але для розвитку цієї галузі в Україні необхідно:

- підвищити добробут громадян та покращити стан державних фінансів;
- розробляти класичні види довгострокового та накопичувального особистого страхування;
- освоюють нові види страхування життя та покращують якість послуг;
- підвищення рівня капіталізації страхових компаній, їх фінансової стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності та привабливості інвестицій;
- розвивати сучасну інфраструктуру на ринку страхування життя;
- підвищення ефективності управління та маркетингового аналізу сегментів ринку;

- звернути увагу на вдосконалення страхової діяльності в регіонах;
- покращити якість підготовки та перепідготовки кадрів у страхових компаніях;
- підвищити прозорість страхового ринку, створити єдину базу даних;
- впровадити в практику страхових компаній новітні Інтернет-технології;
- підвищення довіри до страхових компаній.

Таким чином, з одного боку, розвиток страхування життя в Україні є важливим і необхідним, а державна допомога та ефективне вирішення проблем, з якими стикаються страхові компанії, допоможуть постійно розвивати цей сегмент ринку фінансових послуг, а з іншого боку, якщо Україна хоче розвивати та вдосконалювати страхування життя, спостерігатимуться позитивні тенденції для населення, яке проживає в країні, а саме забезпечення пенсій громадянами, а також 'стабільне і щасливе майбутнє для молоді. Держава, головним чином, повинна сприяти розвитку українського ринку страхування життя та повинна: вживати заходів щодо сприяння страхуванню життя, що підвищило б рівень довіри до страхової установи загалом; запровадити умови, що дозволяють страховикам пропонувати привабливі програми накопичення капіталу, доступні широкій громадськості, а також значну увагу на державному рівні до розвитку приватної пенсійної системи.

ВИСНОВКИ

Страховання є невід'ємною частиною сучасної економічної системи, що забезпечує економічну стабільність та безпеку, розвиток бізнесу, високий рівень життя, здійснення публічної соціальної політики та ефективний захист від багатьох природних, техногенних та інших ризиків.

Довгострокове страхування життя, яке може бути укладено, наприклад, на 5, 10 та 40 років, зобов'язує страховика накопичувати страхові резерви, досить великі для забезпечення майбутніх платежів, частина з яких тимчасово безкоштовна. може бути використана як джерело інвестицій в економіці, що допомагає стабілізувати фінансове становище держави. Але при великій важливості страхування життя неможливо не врахувати його характеристики, певну складність його поведінки для страховиків. Отже, специфіка страхування життя, а також особистого страхування в цілому, тому представляє труднощі в оцінці ризику, перенесеного від страхування. Ризики, що виникають під час страхування життя, пов'язані з невизначеністю тривалості життя кожного страхувальника. Страховикам важко оцінити збитки, завдані родині страхувальника у разі передчасної смерті. З цієї причини для страхування життя характерна обумовленість у визначенні страхової суми. Звичайно, ця сума не відповідає фактичним збиткам, які можуть настати у разі страхового випадку .

Серед негативних факторів, що гальмують розвиток страхового ринку, можна виділити наступні:

- недосконалий захист прав споживачів страхових послуг;
- недостатньо розвинене довгострокове страхування життя, приватне провидіння та відсутність правового регулювання страховиками у сфері загальнообов'язкового медичного страхування;
- відсутність надійних фінансових інструментів для інвестицій;
- велика кількість малих страхових компаній з капіталізаціі, а також слабкий розвиток національного ринку перестраховання;

- використання страхового ринку компаніями для оптимізації оподаткування та відтоку коштів за кордон;

- недостатній рівень персоналу та наукової підтримки на страховому ринку;
- низький рівень культури страхування населення.

Західні експерти позитивно оцінюють перспективи розвитку національного страхового ринку, вважаючи, що український ринок страхування життя є одним із найпривабливіших у Європі, оскільки він має великий потенціал розвитку. На думку експертів, страхування життя може продовжувати розвиватися, але для розвитку цієї галузі в Україні необхідно:

- підвищити добробут громадян та покращити стан державних фінансів;
- розробляти класичні види довгострокового та накопичувального особистого страхування;
- освоюють нові види страхування життя та покращують якість послуг;
- підвищення рівня капіталізації страхових компаній, їх фінансової стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності та привабливості інвестицій;
- розвивати сучасну інфраструктуру на ринку страхування життя;
- підвищення ефективності управління та маркетингового аналізу сегментів ринку;
- звернути увагу на вдосконалення страхової діяльності в регіонах;
- покращити якість підготовки та перепідготовки кадрів у страхових компаніях;
- підвищити прозорість страхового ринку, створити єдину базу даних;
- впровадити в практику страхових компаній новітні Інтернет-технології;
- підвищення довіри до страхових компаній [37-41].

Таким чином, з одного боку, розвиток страхування життя в Україні є важливим і необхідним, а державна допомога та ефективне вирішення проблем, з якими стикаються страхові компанії, допоможуть постійно розвивати цей сегмент ринок фінансових послуг, а з іншого боку, якщо Україна хоче розвивати та вдосконалювати страхування життя, спостерігатимуться позитивні тенденції для населення, яке проживає в країні, а саме забезпечення пенсій громадянами, а також

'стабільне і щасливе майбутнє для молоді. Держава, головним чином, повинна сприяти розвитку українського ринку страхування життя та повинна: вживати заходів щодо сприяння страхуванню життя, що підвищило б рівень довіри до страхової установи загалом; запровадити умови, що дозволяють страховикам пропонувати привабливі програми накопичення капіталу, доступні широкій громадськості, а також значну увагу на державному рівні до розвитку приватної пенсійної системи. Отже, страховий ринок є перспективним сектором фінансового ринку України, розвиток якого потребує стимулювання держави. Однак проведені в країні реформи лише призводять до її занепаду. Тому разом з використанням закордонного досвіду потрібно розробляти адаптаційні реформи .

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Летняк С. П. Стан і перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні / С. П. Летняк // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. - 2019. - № 12. - С. 119-123. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2019_12_21.
2. Мельничук Ю. М. Аналіз законодавчої бази страхування життя в Україні / Ю. М. Мельничук // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. - 2015. - Вип. 11(2). - С. 181-189. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2015_11\(2\)_25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2015_11(2)_25).
3. Музика О.М. Стан та тенденції розвитку страхового ринку в Україні / О.М. Музика // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.2. – С. 246–255.
4. Приступа Л. А. Страхування життя: сучасні тенденції та перспективи розвитку в Україні / Л. А. Приступа, Т. І. Смалюк, І. Е. Совяк // Причорноморські економічні студії. - 2016. - Вип. 7. - С. 230-234. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_7_46.
5. Задерей В. Ю. Особливості інвестиційної діяльності компаній зі страхування життя в Україні / В. Ю. Задерей // Економіка та держава. - 2015. - № 7. - С. 128-131. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_7_30.
6. Юлдашев Р.Т. Страховой бизнес : словарь-справочник / Р.Т. Юлдашев. – М. : Анкил, 2005. – 803 с.
7. Зубченко В. Стандартизація актуарної термінології, яка стосується видів страхування, інших ніж страхування життя / В. Зубченко, Ю. Мішура // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Проблеми української термінології. - 2018. - № 890. - С. 46-49. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPUT_2018_890_10.
8. Закон України. Про страхування. – 2020. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
9. Білоус Н. М. Рейтингова оцінка діяльності страхових компаній в Україні зі страхування життя / Н. М. Білоус, А. В. Пелешанко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні

- науки. - 2018. - Вип. 3. - С. 3-18. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuvgp_ekon_2018_3_3.
10. Радецька О.О. Ринок страхування життя в Україні: проблеми та перспективи розвитку / О.О. Радецька. – Х. : ХНУ. – 2009. – № 6. – С. 222–224.
11. Страхування життя та пенсій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://studfile.net/preview/5705861/>
12. Лобова О. М. Тенденції страхування життя в Україні / О. М. Лобова, М. Г. Кудря // Финансовые услуги. - 2017. - № 2. - С. 27-33. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/finu_2017_2_8.
13. Механізми вартісно-орієнтованого управління підприємством [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. М.В. Костель. - Суми: СумДУ, 2015. - 84 с.
14. Індивідуальне та групове страхування життя. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://pidruchniki.com/1719051242406/strahova_sprava/vpliv_riznih_chi_nnikiv_velichinu_vneskiv_strahuvannya_zhittya
15. Пономарьова О. Б. Страхування життя в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / О. Б. Пономарьова, О. В. Таран, Н. В. Дейнека // Науковий погляд: економіка та управління. - 2019. - № 2. - С. 57-65. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2019_2_9.
16. Рудь І. Ю. Особливості сучасного стану страхування життя в Україні / І. Ю. Рудь, В. В. Соболенко // Молодий вчений. - 2018. - № 5(1). - С. 328-331. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5\(1\)_81](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_5(1)_81).
17. Стецюк Т. І. Сутність страхування життя: значення, функції, ризику. // Наука й економіка. – 2015. - № 1(37). – С. 154 – 160
18. Просторові аспекти управління фінансовим потенціалом промисловості регіону [Текст] : звіт про НДР (заключний) / Кер. К.В. Ілляшенко. - Суми : СумДУ, 2014. - 39 с.
19. Приватне акціонерне товариство «МетЛайф». [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.metlife.ua/content/dam/alico/ukraine/uk/home/assets/pdf/insurance-rules/insurance-rules-1-may-2017.pdf>

20. Правила добровільного страхування життя. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://aska-life.com.ua/uk/about/acquaint>
21. Теоретико-методологічні засади управління фінансами урбанізованого простору на місцевому рівні = Теоретико-методологічні засади узгодження фінансових інтересів суб'єктів соціального партнерства на місцевому рівні: звіт про НДР (проміжний) / Кер. К.В. Ілляшенко. - Суми: СумДУ, 2013. - 33 с.
22. Ліга страхових організацій України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uainsur.com/>
23. Підсумки діяльності страхових компаній за 2018 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/files/file00654.pdf>
24. Кобушко І.М. Формалізація сучасних тенденцій розвитку інвестиційного ринку України / І. М. Кобушко // Розвиток інвестиційного ринку.- 2012. – С.56-79.
25. Боронос В.Г. Фінансове забезпечення регіонального розвитку в умовах ефективного природокористування / В.Г. Боронос // Розробка практичних рекомендацій до забезпечення ефективного регіонального природокористування шляхом удосконалення процесу його фінансового забезпечення. – 2017. – С.69.
26. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/48.pdf
27. Стан та перспективи функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2019/7.pdf
28. Мельничук Ю. М. Аналіз страховиків на ринку страхування життя в Україні / Ю. М. Мельничук // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. - 2016. - Вип. 12(2). - С. 91-98. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2016_12\(2\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2016_12(2)_14).
29. Іонін М. Є. Детермінанти розвитку конкурентного потенціалу компаній зі страхування життя / М. Є. Іонін // Наукові записки Національного

- університету "Острозька академія". Серія : Економіка. - 2017. - № 7. - С. 40-44.
- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2017_7_10.
30. Барсученко А. С. Податок на прибуток страховиків: основні тенденції та шляхи вдосконалення / А. С. Барсученко // журнал «Управління ризиком», № 5. – 2014 р. – С. 70–72.
31. Meresa, M. The Effect of Strategic Management Practices on the institutional Performance; the case of Dedebit credit and saving institution in Eastern Tigray / M. Meresa // SocioEconomic Challenges. – 2019. - 3(3). – P. 80-97. - Access mode: [http://doi.org/10.21272/sec.3\(3\).80-97.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(3).80-97.2019).
32. Kremen V., Riashchenko V., Bochkarova T. A. Discriminant Analysis of Insurance Companies in Ukraine / V. Kremen, V. Riashchenko, T. Bochkarova // Financial Markets, Institutions and Risks. – 2017. - 1(4). – P. 65-73. DOI: 10.21272/fmir.1(4).65-73.2017
33. Vieriezubova, T., Levchenko, V. Openness of the insurance market for foreign entities: methodology and experience of Ukraine / T. Vieriezubova, T., Levchenko, V. Openness // Financial Markets, Institutions and Risks. – 2017. - 1(2).- P. 87-95. - Access mode: [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(2\).87-95.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(2).87-95.2017).
34. Khadidja, Z. The client's behaviour towards the bank in Algeria (Public Bank Vs Foreign Bank) / Z. Khadidja // Financial Markets, Institutions and Risks. – 2020. - 4(1). – P. 100-108. - Access mode: [http://doi.org/10.21272/fmir.4\(1\).100-108.2020](http://doi.org/10.21272/fmir.4(1).100-108.2020).
35. Popoola, M. Ak., Brimah, Am. N., Gbadeyan, A. R. Financial Institutions Micro Loans: A Strategy for Reducing Poverty in Nigeria / M. Ak. Popoola, Am Brimah, A.R. Gbadeyan // Financial Markets, Institutions and Risks. – 2019. - 3(3). – P. 13-17. - Access mode: [http://doi.org/10.21272/fmir.3\(3\).13-17.2019](http://doi.org/10.21272/fmir.3(3).13-17.2019).
36. Роль інноваційної діяльності у формуванні вартості промислових підприємств [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. О.О. Захаркін. - Суми: СумДУ, 2016. - 114 с.
37. Похилько С.В., Єременко А. Ю. Необхідність застосування міжнародного досвіду використання кешбеків для електронної комерції в Україні /

- С.В.Похилько, А.Ю. Єременко // Вісник Сумського Державного університету. Серія Економіка. – 2020. - №1. – С.45-54.
- 38.Похилько С.В., Миргородська В.С. Аналіз ефективності недержавних пенсійних фондів України і напрямки її підвищення з урахуванням інноваційних підходів країн ЕС / С.В.Похилько, В.С. Миргородська // Електронний фаховий науково-практичний журнал "Інфраструктура ринку". - 2019. - Випуск 37/2019. – С. 643-651. - Режим доступу до журн: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/95.pdf
- 39.Похилько С.В., Зайцев О.В., Миргородська В.С. Забезпечення адекватності пенсійних виплат за умови функціонування трирівневої пенсійної системи / С.В. Похилько, О.В. Зайцев, С.В. Миргородська // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка» . – 2018. - Випуск 2. (52). – С.186-193. – Режим доступу до журн: <http://visnykekon.uzhnu.edu.ua/article/view/149469/148647>
- 40.Похилько С.В., Новак К.С. Зменшення витрат фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві / С.В. Похилько, К.С Новак // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2017. - Випуск 15. Частина 2. - С. 101 - 104.
- 41.Похилько С.В., Власенко А.В. Аналіз стану та необхідність використання міжнародного досвіду екологічного страхування в Україні / С.В. Похилько, А.В. Власенко // Електронне фахове наукове видання. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2017. - Випуск 5(10). - С. 78-84. – Режим доступу: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/10_2017/15.pdf